

A KREATÍV ZENE MAGYARORSZÁGON – SÁRY LÁSZLÓ MUNKÁSSÁGÁNAK ELŐZMÉNYEIRŐL, ÉLETPÁLYÁJÁRÓL

Sáry László zenei útja

A győri származású Sáry László 1966-ban fejezte be tanulmányait a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem zeneszerzés szakán.¹ Szervánszky Endre tanára volt, s – ahogy azt tőle már megszokhattuk – nagyszerű pedagógusként terelgette, nyitottságra nevelte tanítványát. Christian Wolff munkássága egyértelműen hatást gyakorolt Sáry Lászlóra, amikor Darmstadtban járt, ezt a zeneszerző többször is hangsúlyozta élete során. Sajátos módszere a ma már sokak által ismert *Kreatív zenei gyakorlatok*² kötetből tisztán kitűnik, egyben egyéni kifejezőmódja is megmutatkozik. 2001-ben angolra, 2006-ban pedig német nyelvre is lefordították a könyvet.³ A „Sáry-módszer” kreatívan fejleszti a koncentrációt, a zenei készségeket és nemcsak zenészek számára megvalósítható. A Színház- és Filmművészeti Egyetem hallgatóinak is nagy segítséget nyújt gyakorlatainak keresztül. Anglia, Belgium, Észtország, Franciaország, Japán, Olaszország is ismeri munkáit, hisz számtalan kurzust tartott ezekben az országokban főként zenetanárok számára. 1994 és 1998 között Yehudi Menuhin-projekt alkalmával hat-tízéves gyerekekkel is használta zenei társasjátékait, valamint Pilisborosjenőn is oktatott harminc órás akkreditált kurzus keretében 1990-ben. Az 1980-as évektől már színházak számára is komponál műveket, 1990-től pedig a budapesti Katona József Színház zenei vezetője.⁴

Kitüntetései: Kassák-díj (1979), Erkel-díj (1986), Bartók-Pásztory-díj (1993), Érdemes Művész (2000), Kiváló Művész (2008).

Fia, Sáry Bánk szintén zeneszerző, aki apja munkáját gondozza, vizsgálja.⁵ Bátyja, Sári József ugyancsak Szervánszky Endrénél tanulta a zeneszerzést. Előbb testvére életében vált fontossá a zene, erről a Pannonhalmi Bencés Gimnáziumban megtapasztalt zeneélményei alapján tudunk, majd a gyakorlás céljából hazavitt művek elmondásai a kisgyermek Sáry Lászlóra is nagy hatást gyakoroltak, így tulajdonképpen párhuzamosan folyt a fivérek zenei karrierje. Mivel apjuk

1 A Sári/Sáry család albumából. *Parlando folyóirat*, Budapest, 2015/6.

2 Sáry László (1999): *Kreatív zenei gyakorlatok*, Jelenkor Kiadó, Pécs.

3 Fekete Anikó (2013): „...téma con variazioni...”. *Zeneszó folyóirat*, 7-8.

4 (Letöltés dátuma: 2017. november 1.) <http://www.sary.hu/sarylaszlo/magyar/eletrajz.htm>

5 Sáry Bánk (2015): *Sáry László kreatív zenei gyakorlatai John Cage műveinek tükrében*, DLA LFZE. (Letöltés dátuma: 2017. november 1.) <http://real-phd.mtak.hu/431/1/SaryBank.pdf>

állomásfőnök volt egy kis faluban Pannonhalmától nem messze, szolgálati lakásban éltek, s a mozdonyok zaja folyamatosan jelen volt életükben. Sáry László maga is vallja, hogy *Etűdők gűzmozdonyokra* és *Lokomotív szimfűnia* ennek ihletésére szűlettek, valamint a ritmika, zajok iránti szűntelen szeretete, vonzalma is ezekre az idűkre vezethetű vissza.⁶

űj Zenei Stűdiű

Sáry Lászlű Jeney Zoltánnal és Vidovszky Lászlűval azonos űvfolyamba jűrtak a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen. Tanulmányaikat követűen nűhűny űvvel késűbb Simon Albert kűzbenjűrásával 1970-tűl megalapították az Űj Zenei Stűdiűt, mely hűsz űvig műkűdűtt a budapesti Rottenbiller utcában. Eűtvűs Pűter, Kocsis Zoltán és Kurtág Gyűrgy is az alapítűk kűzűtt szerepeltek.⁷ Mikűzben az akkori zenei űlet űlesen elhatárolűdűtt tevűkenysűgűktűl, űk kitartűan űs szűvűsan dolgoztak ki űjabb műveket űs tovűbbi zenesztűrsakat gűjűjtűttek maguk kűrű. Azert volt fontos ez az egyűttműkűdűs, mert a zene iránti elhivatottság fűtűtte, hajtotta a bennűk lobogű tűzet. Az akkori munkaűban fellelhetű zenei motűvumok Sűry Lászlűt ma is foglalkoztatják.⁸ Kűzel hatszűz művet datálunk ebbűl a korszakbűl. Pűldaertűkűnek szűműtűtt ez a fajta űsszekapaszkodás, hogy saját műveiket jűtszűtták ezek a zenészek űs fűradhatatlanul hittek abban, amit lűtrehoztak.⁹ Ez az alakulás egyfajta űletformát is jelentett akkoriban, hiszen nemcsak űjdonsűgűkűnt hatott, amit űk kűpviselettek, de egyfajta zenei nullpontrűl indulás szűndekűt is sugallták. Nem volt egyertelműen elutasítű magatartásuk, mert mindenkűppen részt kűvűntak venni a kortűrs zenei űletben. Marűthy Jánosnak kűszűnhetűen, s a rűluk szűlű diskurzusok tettűk lehetűvű, hogy szűp lassan a zenei kűanonba bekerűlhessen az Űj Zenei Stűdiű. Marűthy 1977-tűl folyamatosan nyomon kűvette űs pozitűvan dokumentűlta munkűssűgűkat.¹⁰ Az Űj Zenei Stűdiű darmstadt-i utazása űs Christian Wolffal valű találkozűsuk azert volt jelentűs, mert olyan kottűkkal tűrhetek haza, melyek nyugatrűl szűrműztak űs egy egészen szokatlan, űj zenei stűlust kűpviselettek. Mindez inspirűlta az alkotűkat tovűbbi művek komponűlűsűra. Christian Wolff nemcsak saját szerzeműnyeit, de John Cage, Earl Braun űs Steve Reich muzsikűibűl is adott kottűkat. Ezeknek a műveknek a jűtszűsűhoz viszont nem állt műg rendelkezűsre hazai elűadűművészeti gűyakorlat, ertert Sűry Lászlű olyan kűszűssűgűyakorlatokat irt, melyek segűtettűk az űltaluk megszerzett művek eljűtszűsűt. A szerzű kűsűbb ezekbűl az etűdűkbűl űllűtűta űssze *Kreatűv zenei gűyakorlatok* elnevezűsű kűtetet. A műra

6 dal+szerzű (2014): *A szűrnyeteg, nem a rosszindulatű fajtűbűl*. Artisjus, Budapest, 29-33. (Letűltűs dűtűma: 2017. november 1.) <https://dalszerzo.hu/2015/01/07/szuletesnap-interju-a-75-eves-sary-laszloval/>

7 Sűry Bűnk (2015): *Sűry Lászlű kreatűv zenei gűyakorlatai John Cage műveinek tűkrűben*, DLA LFZE. (Letűltűs dűtűma: 2017. november 1.) <http://real-phd.mtak.hu/431/1/SaryBank.pdf>

8 Varga Lajos Műrton: "Csak az idűjűrűs-jelentűst nűzem meg. Sűry Lászlű Erkel-dűjas zeneszűrű műveirűl, munkűjűrűl, napjűirűl." *Nűpszabadsűg* (2011. űprilis 2.)

9 Malina János (2010): „Folyamatos jelen - 40 űves az Űj Zenei Stűdiű”. *Műzsika folyűirat*, LIII/12. (Letűltűs dűtűma: 2017. november 1.) <http://epa.oszk.hu/00800/00835/00156/muzsika3201.htm>

10 Dalos Anna (2013): *Ellenzekűsűg, neoavantgűrd, kettűs beszűd*. http://real.mtak.hu/8644/2/Jeney70_DalosAnna_Ellenzekiseg_neoavantgard_kettos_beszed.pdf

már jól ismert *Kotyogókó egy korszokban* vagy a *Kánon a felkelő Naphoz* az első művek egyike volt.¹¹ A repetitív-, minimál zenével találkozva olyan ütemekkel is szembesültek az Új Zenei Stúdió tagjai, melyek csak „jelzés” értékkel voltak jelen a kottában. Így komoly inspirációt jelentett számukra a művek elsajátítása.

Olyannyira, hogy szinte hetente mutatták be az újabb darabokat, előbb értelmezték, elemeire szedték, majd megmutatták egészben. Tevékenységüknek egyrészt sikere, másrészt értelme is volt.¹²

Önvallomás

Sáry előnynek tartja, hogy a *Kreatív zenei gyakorlatok* első részében szövegzenéket komponált, így a notáció nem áll a gyakorlat és a résztvevő közé. „*A zene öröm, mely játékost és hallgatót egyaránt derúvel és jókedvvel tölt el.*”¹³ A teremtő fantáziának, a memória fejlesztésének, kreativitásnak ellenben nagy szerepet tulajdonít minden feladatánál a zeneszerző. Nem is lehet másként működtetni ezeket a gyakorlatokat. Számptalan etűdöt a hallgatók inspiráltak, Sáry László kéri is, hogy az új zenei gondolkodásmód tükrében és a társas zenélés céljából mind a játékot koordináló, mind a résztvevő a saját értelmezésében oldja meg azokat, s vegyen részt a játékban. Ez egyfajta szabadságot jelent mindkét oldalról. Játékosságot vár el tanártól és diáktól egyaránt. Az alapszabályokat szem előtt tartva el lehet térni, tovább lehet fejleszteni a feladatokat. Hiszen többféle megvalósítási lehetőség áll rendelkezésére a játékosoknak. Sáry László tudatosan kerüli a zárt formákat, sémákat, ennek hiányában szorgalmazza a változatosságot és az alkotófantázia trenírozását.¹⁴ Így a hangzásból az is kitűnik, hogy szinte minden egyszeri és ismétелhetetlen, a véletlenek találkozása. Továbbá tükrözi azt a filozófiát is, miszerint egy problémának többféle megoldása is lehetséges. S ezek nemcsak a zenei, hanem az élet bármely területére is érthetőek.¹⁵ Ezek a gyakorlatok egyfajta beszélgetést is jelentenek az emberek között a hangok segítségével.

A disszonáns hangok éppúgy elfogadottá válnak Sáry László zenéjében, mint a zörejek és zajok, amelyek szerves részévé válnak az előadásmódnak. A testhangok, magánhangzók, mássalhangzók, emberi hangok gyakran előforduló elemek a kreatív zenei gyakorlatoknál. A természetben talált anyagokkal is szívesen kísérletezik a zeneszerző: fenyőtoboz, faág, kagyló, kő, stb. Amennyiben ezek még megmunkálásra szorulnak, azt a résztvevők elvégzik, majd ismerkednek az eszközök hangjaival, gyakorolnak rajtuk, s így ők is aktívabb részvevőivé válnak a zenei folyamatnak. A hangok fizikai jellemzői mindig előkerülnek: időtartam, hangerő, hangmagasság, hangszín,

---

11 Fekete Anikó (2013): „...téma con variazioni...”. *Zeneszó folyóirat*, 7-8.

12 dal+szerző (2014): *A szörnyeteg, nem a rosszindulatú fajtából*. Artisjus, Budapest, 29-33. (Letöltés dátuma: 2017. november 1.) <https://dalszerzo.hu/2015/01/07/szuletesnapi-interju-a-75-eves-sary-laszloval/>

13 Fekete Anikó (2013): „...téma con variazioni...”. *Zeneszó folyóirat*, 7-8.

14 Sáry László (2010): *Kreatív zenei gyakorlatok*. *Parlando folyóirat*. (Letöltés dátuma: 2017. november 1.) <http://www.parlando.hu/2010-6-06-Sary.htm>

15 (Letöltés dátuma: 2017. november 1.) <http://www.sary.hu/Kreativ/Kreativinfo2.html>

valamint a szünetek időtartama. A gyakorlatok továbbfejleszthetősége, minősége kizárólag az adott csoport összetételétől, zenei jártasságától, szellemi képességétől, terhelhetőségétől függ. Amennyiben a résztvevő nem érti a feladatot, egyszerűsíteni kell, tehát folyamatos éberséget jelent mindez a tanár részéről.¹⁶ Nem cél, hogy szorongást idézzünk elő a megvalósítás során.¹⁷ Zeneiskolai diákokkal hangszereket is használhatunk, de zenében kevésbé jártas résztvevőknél az imént felsorolt egyszerű ritmushangszerek is nagyszerű segítséget nyújthatnak a megszólaltatásban. Az Új Zenei Stúdióban maguk is használtak egyszerűbb eszközöket, melyekkel pompás zörejangokat tudtak kialakítani.¹⁸ Sály szerint a kreatív személy nem feltétlenül folyamatosan aktív és nem is feltétlenül produktív.¹⁹ Ez inkább jelent találékonyságot és egyfajta problémamegoldó képességet.

Weöres Sándort személyesen is ismerte, *Dob és tánc* elnevezésű műve ihlette azonos című kompozíciójának elkészítésére.²⁰ Érdekes, hogy bizonyos munkáit Sály László egésznek tekinti, ám másokat nem tud teljesen lezárni. Erre a zenetörténész, Szitha Tünde hívja fel figyelmét, mikor a zeneszerző munkájáról értekezik. Mindezt fűszerezi, hogy Sály még jelenleg is aktív éveiben olvashat munkásságáról, annak értelmezéséről.²¹

Amikor a zeneszerző 1990-től elkezdte tanítani a Színház- és Filmművészeti Egyetem növendékeit, akkor jutott el odáig, hogy elkezdte magyarázni művei lényegét, módszere alapjait, hogy a tanítványok megértsék, mit szeretne tulajdonképpen.

Bátran állíthatjuk, hogy a Sály-módszer nem pusztán segítség a zenében való eligazodáshoz, hanem filozófiát is rejt.²² Azonban ha szigorúan a zenei területhez kötjük, elmondhatjuk, hogy az improvizáció már a régmúlt korok előadói gyakorlatát is jellemezte, így ezt a muzsikát aleatórikus zenének nevezzük, mely az alea, vagyis kocka szóból eredeztethető. Innen már könnyen következtethető az is, hogy a történések sora kiszámíthatatlanná válik pont úgy, mint a kockajátékoknál. A kreatív zenei gyakorlatokat irányítottan véletlenszerű folyamatoknak is hívjuk egyszeri és megismételhetetlen mivoltukból fakadóan. Ezért is nevezi őket Sály László zenei társasjátékoknak.²³

---

16 Fekete Anikó (2015): *Játszani jó!*. Aktivitás Alapítvány, Budapest, 3-4.

17 Fekete Anikó (2013): „...téma con variazioni...”. *Zeneszó folyóirat*, 7-8.

18 Sály Bánk (2015): *Sály László kreatív zenei gyakorlatai John Cage műveinek tükrében*, DLA LFZE, 17. (Letöltés dátuma: 2017. november 1.) <http://real-phd.mtak.hu/431/1/SalyBank.pdf>

19 Sály László (2010): *Kreatív zenei gyakorlatok. Parlando folyóirat*. (Letöltés dátuma: 2017. november 1.) <http://www.parlando.hu/2010-6-06-Saly.htm>

20 dal+szerző (2014): *A szörnyeteg, nem a rosszindulatú fajtából*. Artisjus, Budapest, 29-33. (Letöltés dátuma: 2017. november 1.) <https://dalszerzo.hu/2015/01/07/szuletesnapi-interju-a-75-eves-saly-laszloval/>

21 Szitha Tünde (1999): *Paródiák és metamorfózisok Sály László műveiben*. *Muzsika folyóirat*, 42. évf. 1. 36. (Letöltés dátuma: 2017. november 1.) <http://epa.oszk.hu/00800/00835/00013/951.html>

22 Sály Bánk (2015): *Sály László kreatív zenei gyakorlatai John Cage műveinek tükrében*, DLA LFZE, 17. (Letöltés dátuma: 2017. november 1.) <http://real-phd.mtak.hu/431/1/SalyBank.pdf>

23 Sály László (1999): *Kreatív zenei gyakorlatok*, Jelenkor Kiadó, Pécs.

Szakirodalom

- A Sári/Sáry család albumából. *Parlando folyóirat*, Budapest, 2015/6.
- Dalos Anna (2013): *Ellenzékiség, neoavantgárd, kettős beszéd*. (Letöltés dátuma: 2017. november 1.)
http://real.mtak.hu/8644/2/Jeney70_DalosAnna_Ellenzekiseg_neoavantgard_kettos_beszed.pdf
- dal+szerző (2014): *A szörnyeteg, nem a rosszindulatú fajtából*, Artisjus, Budapest, 29-33. (Letöltés dátuma: 2017. november 1.) <https://dalszerzo.hu/2015/01/07/szuletesnapi-interju-a-75-eves-sary-laszloval/>
- Fekete Anikó (2015): *Játszani jó!*. Aktivitás Alapítvány, Budapest, 3-4.
- Fekete Anikó (2013): „...téma con variazioni...”. *Zeneszó folyóirat*, 7-8. (Letöltés dátuma: 2017. november 1.) <http://kota.hu/dokumentumok/zeneszo/2013/2013-09.pdf>
- Malina János (2010): „Folyamatos jelen - 40 éves az Új Zenei Stúdió”. *Muzsika folyóirat*, LIII/12. (Letöltés dátuma: 2017. november 1.)
<http://epa.oszk.hu/00800/00835/00156/muzsika3201.htm>
- Sáry Bánk (2015): *Sáry László kreatív zenei gyakorlatai John Cage műveinek tükrében*, DLA LFZE. (Letöltés dátuma: 2017. november 1.) <http://real-phd.mtak.hu/431/1/SaryBank.pdf>
- Sáry László (1999): *Kreatív zenei gyakorlatok*, Jelenkor Kiadó, Pécs.
- (Letöltés dátuma: 2017. november 1.) <http://www.sary.hu/sarylaszlo/magyar/eletrajz.htm>
- Sáry László (2010): *Kreatív zenei gyakorlatok*. *Parlando folyóirat*. (Letöltés dátuma: 2017. november 1.) <http://www.parlando.hu/2010-6-06-Sary.htm>
- Varga Lajos Márton: “Csak az időjárás-jelentést nézem meg. Sáry László Erkel-díjas zeneszerző műveiről, munkájáról, napjairól.” *Népszabadság* (2011. április 2.)
- (Letöltés dátuma: 2017. november 1.) <http://www.sary.hu/Kreativ/Kreativinfo2.html>